

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

871

U gemeene Bibliotheek

45

DE VRIJWILLIGE JAGERS

DER

LEIDSCHÉ HOOGESCHOOL

IN 1830 EN 1831

DOOR

den Schoolmeester

(G. v. D. LINDE)

F

LEIDEN, A. W. SIJTHOFF

83

KONINKLIJKE B

0391

87/583

DE VRIJWILLIGE JAGERS

DER

LEIDSCHER HOOGESCHOOL

IN

1830 EN 1831

DOOR

G. VAN DE LINDE

TE LEIDEN, BIJ A. W. SIJTHOFF

Het was een der nog in leven zijnde Vrijwillige Jagers van de Leidsche Hoogsschool, die onze aandacht vestigde op dit verhaal, dat in den Leidschen Studenten-Almanak van 1832 werd opgenomen. Zijns inziens was dit het nauwkeurigste en volledigste, wat over dit onderwerp geschreven werd, en verdiende het waarlijk wel aan de vergetelheid ontrukkt te worden. De steller was niemand anders dan de heer G. van de Linde, die als Leidsch student mede uittrok en later als de »Schoolmeester" door zijne gedichten in de letterkundige wereld zich een welverdienden naam heeft gemaakt. Andere oud-jagers, die wij er over spraken, waren van hetzelfde gevoelen, en het kwam ons voor dat juist in de Algemeene Bibliotheek dit verhaal op zijn plaats zou zijn. Wij geven het zooals wij 't vinden, met enkele noodzakelijke bekortingen en kleine veranderingen in stijl en spelling. Als herinnering aan hetgeen zij hebben doorleefd zal het velen mannen van jaren welkom zijn, en het jongere geslacht mag wel kennis dragen van de dingen die toen zijn geschied.

DE VRIJWILLIGE JAGERS DER LEIDSCHER HOOGESCHOOL, IN 1830 EN 1831.

Wanneer wij, van het standpunt waarop het tegenwoordige ons plaatst, een blik terugwerpen in het verledene, dan vertoonen zich aan onzen geest tooneelen van woeling en wanorde, vreeselijk in hun aard en in hunne gevolgen; die ons hart met droefheid en schrik vervullen. Bijkans overal zien wij het onrecht, waar het in strijd is met het recht, de zegepraal behalen; de tronen der vorsten op hunne grondzuilen wankelen; de volken, door een bedrieglijk dwaallicht misleid, voorthollen naar een afgrond; godsdienst en vrijheid, beurtelings of vereenigd, misbruikt tot een dekkleed der snoodste ontwerpen; en de maatschappij door de versterking van welvaart, orde en rust in hare hartader aangetast.

Bij deze algemeene ramp bleef de grond onzer geboorte niet verschoond, en ook ons dierbaar vaderland moest een duren tol betalen aan dezen geest des tijds. Gelukkig dat wij alleen de slachtoffers, geenszins de bewerkers waren van het kwaad, en dat bij eene besmetting, door geheel Europa verspreid, onze eerlijke naam rein en on-

bezoedeld bleef. Bij het volk, vroeger met ons vereenigd, werd de standaard des oproers geplant; het smeulend vuur der muiltucht breidde zich weldra uit tot een verwoestende vlam, die aan alle zijden om zich heen greep, overal eerbied voor orde en recht in hare woede vernielde, en het land in opstand zette tegen het wettig gezag. Wij zullen ons geenszins vermeten de rechten der volken en de verplichting der vorsten te bepalen, doch wat in andere landen van Europa aanleiding moge gegeven hebben tot de staatkundige schokken van onzen leeftijd, slechts éene stem verheft zich om den opstand in België te veroordeelen; het is de stem van alles wat goed en edel denkt. Het was dan ook geene onverschilligheid voor het geluk en de onafhankelijkheid van zijn land, noch voor de eer zijns konings, die het zwaard des Hollanders in de schede liet rusten, toen beiden werden gehoond en verguisd; er waren hogere plichten te vervullen dan in onberadene drift eene muitende menigte voor de aangedane beleediging te straffen. Het geluk en de eer van onzen geboortegrond stonden in de weegschaal; maar onze landgenooten wisten het, dat ontijdige ijver even zeer kan schaden als overdrevene voorzichtigheid, en dat beradenheid, eendracht en standvastigheid de eenige middelen waren, om de geteisterde staatshulk voor een wissen ondergang te beveiligen. Daarom verduurden zij den grievendsten smaad liever dan de maatregelen der hooge regeering vooruit te loopen; daarom schaarden zij zich, als een eenig man, om den geliefden koning, en ondersteunden met ijver en volharding de heilzame bedoelingen van de bestuurders des lands; daarom rustte het zwaard in de schede totdat het vorstelijk woord het teeken zou geven tot den aanval. Terwijl de Belgen de naneven der Mauritsen en De Ruiters lafhartigen, en den

grond dien het bloed onzer vaderen, in 80 jaren strijds vergoten, van vreemd geweld bevrijdde, een land van slaven noemden, ontwikkelde het oude Holland eene zedelijke kracht, die de bewondering van geheel Europa opwekte, en antwoordde den België alleen met het stilzwijgen der verachting. Maar toen de wapenkreet des konings door het land geklonken had, toen hij het getrouwe volk had opgeroepen tot den heiligen strijd, toen hij dat volk gewezen had op God, als den wreker en beschermer der rechtvaardige zaak; toen was het alsof een straal van weldadig licht in den nacht der onzekerheid zijn glans verspreidde; elks boezem ademde vrijer, de boeien vielen af, die den wrekenden arm hadden weerhouden, en terwijl al wat de wapenen kon torschen naar de wapenen greep, werd in elks hart het voornemen versterkt en bevestigd, om in dezen strijd den laatsten droppel bloeds te wagen.]

Ook voor de kweekelingen der Leidsche hoogeschool had de stem des konings zich niet vruchteloos doen hooren. Vervuld van liefde voor het vaderland en voor den vorst die het regeert, brandden zij sinds lang van verlangen om te toonen, dat deze gevoelens niet slechts op hunne lippen, maar ook in hunne harten huisvestten. Doch wat het hun ook mocht kosten om de ontwaakte geestdrift te beteugelen en de uitvoering van het opgevatte voornemen uit te stellen, totdat de wijsheid des konings hiertoe den geschikten tijd bepaald en haar zelve alzoo zou gewettigd hebben; zij gevoelden dat het belang des vaderlands en de eer der Leidsche hoogeschool hiermede in een te nauw verband stonden, om niet eer aan de stem des bezadigden nadenkens dan aan die des ontvlamden ijvers gehoor te geven. Nu evenwel had het uur geslagen, waarop zij aan de begeerte van hun hart zou-

den kunnen voldoen, den koning hun arm en hun leven wijden, zich scharen onder de gelederen der vaderland-sche helden, op de grenzen des lands verzameld en den strijd in het veld der letteren verwisselen met den strijd op het veld van eer, den strijd voor wet en recht, voor huis en haard, voor de onafhankelijkheid des vaderlands en de eer des konings. Tot dat einde was reeds vroeger aan Zijne Majesteit een verzoekschrift aangeboden, waar-bij een groot gedeelte van de studenten der Leidsche hoogeschool hun verlangen eerbiedig te kennen gaven om, vereenigd onder de wapenen, den staat te mogen die-nen. Op de vereerendste wijze werd het beantwoord, met de verzekering dat het gedane aanbod door den koning met welgevallen en onbepert vertrouwen was aangenomen, en bijna gelijktijdig werden reeds de noodige maat-regelen in het werk gesteld, die de spoedige uitvoering er van zouden kunnen bevorderen. Hiertoe behoorde: het organiseeren dergenen die het verzoekschrift ondertee-kend hadden tot eene compagnie vrijwillige jagers, welke werkzaamheid aan den gen. maj. Snouckaert werd opgedragen, en door dezen op eene wijze ten uitvoer ge-bracht, welke steeds dankbare herinneringen bij ons zal achterlaten; de dagelijksche oefening in den wapenhan-del, die bestuurd werd door kundige onderwijzers in dit vak, hiertoe opzettelijk van gouvernementswege aange-steld; de benoeming onzer officieren, die zich verder be-zig hielden met alles te regelen en naar de instellingen van het krijgswezen in te richten; en eindelijk, onze wa-pening en kleeding. Het zal gewis niemand bevreemden dat dit alles met vele moeielijkheden gepaard ging, en er alzoo eenige dagen verliepen, eer het nieuw opgerichte corps ten afmarsch gereed was. Zoodra wij evenwel, vol-gens het getuigenis onzer aanvoerders, genoegzaam in de

krijgsoefeningen waren gevorderd, en onze uitrusting in zoo verre tot stand was gebracht, dat wij, zonder te kort te doen aan de militaire verordeningen, in de gelederen van het aan de grenzen vereenigd leger konden verschijnen, verlangden wij hartelijk naar het oogenblik dat ons derwaarts zou zien vertrekken, en ons hierdoor de gelegenheid geven, om een werkdadig deel te nemen aan de verdediging des lands. Hoezeer, vooral aan onze kleeding, nog veel ontbrak, waren wij nochtans voorzien van al het noodzakelijke, en hielden ons overtuigd, dat het in onze nieuwe betrekking, bij de omstandigheden waarin het vaderland verkeerde, meer zou aankomen op volharding en moed dan op een net en bevallig uiterlijk. Wij wilden het ons dus liever getroosten, dat na ons vertrek het ontbrekende ons werd toegezonden dan om het gemis van kleinigheden het langer te zien uitstellen. Op eene algemeene vergadering werd alzoo besloten nogmaals den koning een adres aan te bieden, hetwelk de nederige maar dringende bede behelsde, dat het Z. M. behagen mocht de noodige bevelen tot de mobielverklaring onzer compagnie uit te vaardigen. Aan dit verzoek werd dan ook goedgunstig voldaan, en de 13de. November bepaald als de dag waarop de Leidsche studenten hunne academiestad verlaten en naar het Hollandsche leger vertrekken zouden.

De dag van ons vertrek, waarop wij zooveel dat ons dierbaar was moesten vaarwel zeggen, en eene betrekking verlaten, tot welke wij van onze vroegste jeugd bestemd waren, en die wellicht de gelukkigste is in het menschelijk leven, om haar te verwisselen met eene loopbaan ons geheel vreemd, vol moeite, gevaar en ontbering, en met onzen vorigen werkkring in blijkbare tegenstelling; waarop wij tot de vervulling van een hei-

ligen plicht het woelig tooneel des krijgs gingen betreden, en waarop duizend aandoeningen ons hart bestormden en vermeesterden; deze dag zal gewis ten allen tijde een der gewichtigste van ons leven blijven, en de indruk onuitwischbaar zijn, dien hij in onze harten achterliet. Het was een treffend schouwspel, reeds vroeg in den morgen een groot gedeelte van de bevolking der stad zich te zien vereenigen, om getuige te zijn van de aandoenlijke plechtigheid des afscheids, en ons mede het vaarwel toe te roepen. Zoo de geestdrift der vreugd bij onze wederkomst ons met dankbaarheid vervuld heeft, ook het stilzwijgen der droefheid bij ons vertrek was van groote waarde voor ons hart. Op het plein de Ruïne verzamelde zich de compagnie, om, geheel marschvaardig, vóór haar vertrek door den generaal in oogenschouw te worden genomen. Onder het geleide eener schoone muziek, uitgevoerd door eenige verdienstelijke beoefenaars der toonkunst binnen deze stad, die zich hiertoe vrijwillig hadden aangeboden, begaf een gedeelte van het corps zich naar de woning van den curator Collot d'Escury, ten einde een schoon oranje-vaandel, door eenige jonkvrouwen vervaardigd en aan de vrijwillige jagers ten geschenk aangeboden, plechtig te ontvangen. Door den baron Collot d'Escury werd onder het uitspreken eener schoone en roerende aanspraak het vaandel, waarop de woorden: »MOED EN TROUW" in gouden letters te lezen stonden, aan zijn zoon overhandigd, welken de aanvoerder van het corps benoemd had om het te dragen, en daarna door hem, bij het weergalmen van het vaderlandsch Wilhelmus-lied, in het midden der compagnie gebracht. Nu ontvingen wij van den generaal majoor Snouckaert een hartelijken afscheidsgroet, waarin hij ons onze plichten opnieuw herinnerde, en het besluit

bij ons versterkte, om ons het vertrouwen door den koning in ons gesteld waardig te maken. Hierop begaven wij ons in statigen optocht naar het naburig kerkgebouw om aldaar van onze geliefde leermeesters het plechtig vaarwel te ontvangen. Wien staat het nog niet levendig voor den geest, op welk eene treffende wijze deze aandoenlijke taak door den hoogleeraar Van Assen vervuld werd, en hoe zijne rede, ver boven onzen lof verheven, een indruk uitoefende op al de aanwezenden, die het plechtige van dit oogenblik ten top voerde, en ons hart nog zal vervullen, wanneer de herinnering aan dezen dag reeds tot het verwijderd gebied van het verledene zal behooren? Gewis, het verheven doel van dit roerend afscheid: om ons het gewichtige onzer betrekking, de plichten, wier vervulling het vaderland en de koning van ons verwachten mochten, en de edele drangredenen, die ons tot het eervol bewandelen der ingetredene loopbaan moesten aansporen, ernstig voor te stellen, om ons, in het oogenblik der scheiding, van de genegenheid, de deelneming en het vertrouwen onzer leermeesters de streelende verzekering te geven; en bij het laatste vaarwel: om het vasthouden aan edele en zuivere beginselen, als de bron van moed en trouw, op het hart te drukken, dat doel werd ten volle bereikt.

Nadat ook de regeering der stad in eene toepasselijke aanspraak hare gevoelens van achting en belangstelling had aan den dag gelegd, en wij haren afscheidsgroet ontvangen hadden, verlieten wij onder het voortduren eener plechtige stilte, die nu en dan door het toeroepen des vaarwels werd afgebroken, en omringd van een groot gedeelte der bevolking, welke ons tot buiten de poorten vergezelde, eindelijk de stad. Veler tranen vloeiden bij ons vertrek; allen waren innig geroerd; en ook wij ont-

rukten ons met een geschokt gemoed aan dit tooneel des afscheids, waarop de teederste aandoeningen onzer ziel waren in beweging gebracht; terwijl de indruk in ons hart verwekt ons nog lang vergezelde, nadat reeds de laatste sporen van het geliefde Leiden uit ons gezicht waren verdwenen. —

Zoo begonnen wij vervuld met een weemoedig gevoel onzen tocht, en werden met daartoe bestemde vaartuigen naar Rotterdam gevoerd, waar wij dien nacht en den volgenden dag zouden doorbrengen. De plicht der dankbaarheid gebiedt ons bij deze gelegenheid melding te maken van het gul en welmeenend onthaal, dat wij aan den Leidschendam van de inwoners in het algemeen en van den heer Bander in het bijzonder ontvingen. Op onzen geheelen tocht werden wij door de saamgevloeiende menigte met luide vreugdeblijken begroet. Tegen den avond kwamen wij te Rotterdam aan, waar de toevloed der menigte zoo aanzienlijk was, dat wij naar het marktplein als gedragen werden. De muziek der schutterij kwam ons in de voorstad reeds te gemoet; uit verscheidene woningen wapperde de vaderlandsche vlag; de straten waren met menschen als bezaaid, en een aanhoudend gejuich weergalmde door de lucht. Op de groote of Erasmusmarkt werden wij door eene commissie uit de onderscheidene godsdienstige en geleerde genootschappen of instellingen, in deze stad gevestigd, ontvangen, en met eene schoone aanspraak van den hervormden kerkleeraar Sprenger Van Eyk verwelkomd; vervolgens bij de aanzienlijkste ingezetenen gehuisvest en ruim in de gelegenheid gesteld, om het overige van den avond en ook den volgenden dag in vreugd en vroolijkheid door te brengen.

In den nacht tusschen den 14^{den} en 15^{den} November kon-

digde het geschal des hoorns het naderend oogenblik van ons vertrek aan. Het ongelegen uur had evenmin als het ongunstige weder eene groote menigte kunnen beletten om ons tot aan de stoomboot te vergezellen, die, benevens een ander vaartuig, in gereedheid lag om onze compagnie naar den Moerdijk over te voeren, waar wij reeds vroeg in den voormiddag aankwamen en ons gereed maakten om den tocht naar Breda te voet af te leggen. Het zal niemand bevreemden, dat deze eerste marsch ons eenigszins moeielijk viel. De beste reisgenooten op een onaangename tocht, tevredenheid en goede luim, verlieten ons nochtans niet; en menigmaal deed het eenstemmig aanheffen van een vroolijk lied, op het vaderland, de hoogeschool, of de lieve meisjes toepasselijk, ons het gewicht van het nog vreemd wapentuig vergeten. Voor het einde van den dag traden wij de poorten der vesting binnen. Hier werden wij door de muziek der bezetting opgewacht, die ons tot aan de markt vergezelde, waar de generaals Van Geen en Wildeman zich bevonden om ons corps te ontvangen. Wij vernamen dat wij vooreerst een gedeelte van het garnizoen zouden uitmaken, en als zoodanig in eene der zalen van de tot eene kazerne ingerichte Militaire Academie verblijven. Daar evenwel de plaats, in dít gebouw voor ons bestemd, bij onze aankomst nog niet ontruimd was, schijnt dit de oorzaak geweest te zijn, dat men ons voor den eersten nacht bij een gedeelte der ingezetenen huisvestte. Deze kwartieren waren bijna alle van zulk een aard, dat de meesten onzer genoodzaakt werden hun intrek te nemen in de eene of andere herberg, waar een goed avondmaal en eene hartige teug gewis aan velen de onkiesche handelwijs der stedelijke regeering ten onzen opzichte zullen hebben doen vergeten. Den volgenden dag betrokken wij

het voor ons bestemde lokaal in de kazerne, dat op eene uitmuntende wijze ingericht en recht geschikt was, om ons van het soldatenleven een juist denkbeeld te geven en er aan te gewennen.

Sommige tooneelen, die gedurende ons verblijf aldaar plaats hadden, zouden wellicht voor een schilder geene onbelangrijke stoffe ter behandeling hebben opgeleverd. Reeds den eersten avond werd er besloten tot een plechtigen omgang door het ruime slaapvertrek, min of meer in den trant dier optochten, die van tijd tot tijd in de academiestad plaats hadden, hoezeer het prachtige feestgewaad hier door het eenvoudige bedlaken, en de heldere fakkels door het sombere nachtlucht werden vervangen. Bijna het geheele corps nam aan de plechtigheid deel, terwijl de overigen zich op hunne legersteden in de beschouwing er van verlustigden. Het geliefkoosd *lō Vivat* klonk met kracht en nadruk langs de wanden der zaal, en de feestviering zou waarschijnlijk tot laat in den nacht hebben voortgeduurd, zoo niet de Rotterdamsche en Haagsche schutters, die in de naburige vertrekken hun verblijf hadden, en die het stille genot van den slaap boven het woelig vermaak van een nachtelijk feest verkozen, den generaal eene deputatie hadden gezonden, naar aanleiding waarvan wij tot de staking onzer luidruchtige vermakelijkheden en het rustig betrekken onzer legersteden werden uitgenoodigd.

Weinig hadden wij gedacht dat ons verblijf te Breda van zoo korten duur zou zijn, en dat wij reeds zoo spoedig order bekomen zouden om ons naar een naburig stadje te begeven. Dit was nochtans het geval op den 18^{den} Nov., toen onze compagnie naar Oosterhout vertrok, ten einde aldaar gekantonneerd te blijven, totdat wij nadere bevelen zouden ontvangen. Het onthaal, dat ons van

de inwoners dezer plaats, waar wij meestal bij gegoede burgers werden ingekwartierd, te beurt viel, verdient in alle opzichten onze dankbare vermelding; en hoezeer de onvolkomen staat van ons leger op dat tijdstip, en de gedurige aanranding onzer grenzen op onderscheidene punten aanhoudende voorzorg en behoedzaamheid noodzakelijk maakten, kunnen wij nochtans den tijd, dien wij toen en naderhand te Oosterhout hebben doorgebracht, tot den genoeglijksten van ons kriegsleven rekenen.

Op den 20sten Nov. ontvingen wij tegen het vallen van den avond onvoorziens het bevel, om ons zonder oponthoud naar Breda te begeven, en vonden bij onze aankomst aldaar bijna de gansche bezetting onder de wapenen en gereed om naar Esschen te trekken, welk dorp, naar men had vernomen, door de muitelingen ontrust werd. De helft onzer compagnie begaf zich naar het Ginneken, om dit punt tegen een onverhoedschen aanval te beveiligen, terwijl het overige gedeelte de troepen volgde tot aan het naburig Prinsenhage, en de uitgangen van dit dorp aan de zijde des vijands met sterke wachten bezette. Op deze beide plaatsen viel twee dagen daarna aan ons corps eene onderscheiding ten deel, welke wij gewis niet zoo spoedig en vooral niet bij het ongunstig weder, dat tot aan den avond voortduurde, hadden durven verwachten. Wij bedoelen het bezoek van den prins der Nederlanden, toen opperbevelhebber des legers, en de wapenschouwing, die hij op denzelfden dag over de beide gedeelten onzer compagnie te Prinsenhage en aan het Ginneken hield, en waardoor wij in de gelegenheid werden gesteld, om aan den zoon onzes geliefden konings de betuiging onzer verknochtheid en trouw te kunnen hernieuwen, en uit zijn mond de verzekering te ontvangen, dat onze pogingen door den koning met welgevallen

werden gadeslagen, en bij de eerste gelegenheid om zich met den vijand te meten met zijn vertrouwen zouden bekroond worden. Wie de minzaamheid kent van het vorstelijk geslacht, (en wie onzer landgenooten kent haar niet bij ondervinding?) zal zich geenszins verwonderen, dat aan het Ginneken, waar bijna al de jagers de wacht betrokken hadden, de onderscheidene posten door den prins afzonderlijk werden bezocht.

In den namiddag van dienzelfden dag keerden onze krijgsbenden zegevierend en met een aantal krijgsgevangenen van Esschen over Prinsenhage terug, en bekwam het aldaar gekantonneerde gedeelte onzer compagnie bevel, om zich met de andere helft aan het Ginneken te hereenigen. Dit had dan ook eenige uren daarna plaats, en terwijl een door den bewoner verlaten huis reeds door de eerst aangekomenen betrokken was, werd een dergelijk aan de overigen tot verblijfplaats aangewezen. Hoezeer wij ons nu gedurende den tijd, dien wij alhier doorbrachten, het betrekken van menigvuldige wachten, dagelijks herhaalde inspectiën en het verrichten van een drukken dienst moesten getroosten; terwijl het sober soldatenmaal, evenmin als het verblijf in dergelijke kazernen gedurende de strenge vorst geschikt waren om ons hiervoor veel vergoeding te schenken, waren wij nochtans recht tevreden met ons lot, en vervulden met lust en ijver de plichten aan onze betrekking verbonden, vooral daar wij op een punt geplaatst waren, dat toen geenszins als onbelangrijk mocht beschouwd worden en evenzeer als het naburige Chaam en vele andere dorpen voor de onvriendelijke bezoeken der plunderzieke en moordzuchtige oproerlingen blootstond. Wij gevoelden alzoo, dat wij naar onze krachten medewerkten aan de beveiliging der grenzen, en wat de ontberingen van den

krijgstand, waarmede wij hier bekend werden, aanbelangt: spoedig geraakten wij er aan gewoon, en zagen ook gemakkelijk in dat het noodzakelijk voor ons was ze te leeren verduren. —

Eenige geweerschoten, die in het midden van den nacht werden gehoord, brachten ons eens in den waan, dat wij spoedig den vijand van naderbij zouden zien, en dientengevolge de geheele compagnie in het geweer. Het strooleger werd in allerijl verlaten, de wapens werden omgehangen, en spoedig stonden allen gereed om, zoo het noodig mocht zijn, zich naar het bedreigde punt te begeven. Onze onzekerheid duurde evenwel niet lang, en eenige oogenblikken daarna vernamen wij dat het geweervuur, hetwelk ons uit onze rust had opgewekt, door de onvoorzichtigheid van een schildwacht veroorzaakt was, die de geheele wacht, die nochtans evenmin als hijzelf tot ons corps behoorde, de nabijheid der muitelingen had doen veronderstellen.

Nadat een gedeelte van het 2de bataljon jagers ons was toegevoegd en reeds gedurende eenige dagen met ons den dienst gezamenlijk verricht had, vertrokken wij den 30sten Nov. volgens bekomen order weder naar Oosterhout, alwaar wij eenige dagen na onze wederkomst verheugd werden door de gunstige inwilliging, die wij van gouvernementswege ontvingen, op ons verzoek om bij het mobiele leger te worden ingelijfd. Omstreeks dezen tijd was het gerucht van een tweeden tocht naar Maastricht algemeen verspreid, hetgeen ons deed besluiten ons in een adres tot den hertog van Saxe-Weimar te wenden, ten einde ons voor het deelnemen hieraan bij dezen aan te bevelen. Een allerminkaamst antwoord, ons door den hertog toegezonden, was het gevolg van dezen maatregel, en de belofte, dat bij het plaatsgrijpen eener dergelijke

expeditie onze compagnie met de daartoe bestemde troepen dadelijk zoude vereenigd worden, deed ons over de vrijmoedige uitdrukking onzer wenschen ons hartelijk verheugen.

Gedurende ons tweede verblijf te Oosterhout werden onze wapenoefeningen, die in de laatste dagen dikwijls door den drang der omstandigheden waren afgebroken, ijverig en geregeld voortgezet, waartoe de naburige heivelden eene geschikte gelegenheid aanboden. Bijna dagelijks brachten wij met deze bezigheid, of met het schieten naar de schijf een gedeelte van den morgen door, en wanneer dit eene enkele reis geen plaats had, was het ongunstige weder hiervan de oorzaak, of verving eene militaire wandeling ter afwisseling de plaats er van. Zoo brachten wij hier een geruimen tijd door, zonder een dadelijk deel aan de bewaking der grenzen te nemen, terwijl de hoop om spoedig met den vijand in aanraking te komen allengs flauwer werd. Dit was dan ook de oorzaak dat wij, hoezeer wij de meeste redenen hadden om over de handelwijze der ingezetenen ten onzen opzichte en de aangenaamheid van ons verblijf in het algemeen ten hoogste voldaan te zijn, nochtans eene ledigheid begonnen te ontwaren; hetgeen misschien eenige verschooning vinden zal, wanneer men onze toenmalige betrekking vergelijkt met onze vorige, en nadenkt over het onderscheid tusschen het leven in den krijgsdienst en dat aan eene hoogeschool. Gerukt uit den kring onzer gewone bezigheden, konden wij dit verlies het gemakkelijkst vergeten, wanneer onze tegenwoordigheid op een belangrijk punt gepaard ging met menigvuldige dienstverrichtingen, waardoor wij aan de eene zijde beter in staat werden gesteld om zelf het nut in te zien, hetwelk den staat ook door onze pogingen dadelijk te beurt viel, en aan den

anderen kant minder gelegenheid hadden om het gemis onzer letteroefeningen te gevoelen. Zoodra evenwel onze dienstverrichtingen ons slechts een klein gedeelte van den dag bezig hielden, en ons den overigen tijd, dien zoodoek de gesteldheid onzer kwartieren als het onbestendige van ons verblijf aan dezelfde plaats, en de aard onzer betrekking in het algemeen ons verhinderden aan onze studiën te besteden, overlieten om over onzen toestand na te denken, werd ook het verlangen naar geregelde werkzaamheden levendiger, en viel het ons moeilijker ons de ontbering er van te getroosten.

Recht aangenaam was ons de doortocht onzer Groninger academiebroeders, die wij voor het eerst, tot de bevordering van hetzelfde doel ten strijde toegerust, den 10^{den} Dec. te Oosterhout mochten aanschouwen. Daar Breda voor dien dag de plaats was hunner bestemming, konden zij slechts voor eenige oogenblikken in ons midden vertoeven, en was het aangenaam genot van hun bijzijn voor ons slechts van korten duur. Dit ontnam evenwel niets aan het hartelijke der ontmoeting, en met geestdrift en blijdschap zagen wij dit schoone vrijcorps naar het leger vertrekken, om geschaard in zijne gelederen de erven onzer vaderen te helpen verdedigen.

Tot het begin des volgenden jaars bleven wij te Oosterhout gekantonneerd, en ontvingen toen op den 6^{den} Jan. bevel om ons te begeven naar Oosterwijk, een dorp zes uren verder gelegen. Te gelijk vernamen wij, dat men algemeen eene spoedige ontkenning, of althans eene beslissende ontmoeting met den vijand te gemoet zag, zoodat wij onder blijde vooruitzichten, in gespannen verwachting en met een vroolijk hart de reis aanvaardden. Daar wij volgens onze marsch-order den tocht in twee dagen moesten afleggen, was ons het dorpje Loon-op-Zand,

in het midden eener barre heide gelegen, en welks bewoners vooral hun bestaan vinden door den handel in zwavelstokken, ten nachtverblijf aangewezen. Het zal niet noodig zijn den lezer te verzekeren, dat het sober en onaanzienlijk maal in dit verblijf der armoede evenmin geschikt was om aan onzen eetlust, als de ons toebereide legersteden om aan onze behoefte naar rust te voldoen. Nergens gevoelden wij meer het gemis onzer goede hospita's; en het aanbreken van den volgenden morgen, toen wij onze legersteden op bouwvallige hooizolders en de ellendige hutten met de vrije natuur verwisselen konden, was ons een recht welkom oogenblik.

Wij begaven ons onmiddellijk weder op weg, en kwamen vroeg in den namiddag te Oosterwijk aan, alwaar wij, even als op vorige plaatsen, bij de inwoners werden gehuisvest. De beperkte omtrek van het dorp en het klein getal der gegoeden belette dat aan velen een aangenaam en gemakkelijk verblijf te beurt viel, en de lichte dienst stelde ons ook hier in de gelegenheid, om over een groot gedeelte van den dag voor ons zelve te kunnen beschikken. Het frissche winterweder en de schoone omstreken, onder welke de Hondsborg vooral uitmunt, lokten ons dagelijks uit tot menigvuldige wandelingen; terwijl de nabuurschap van 's-Hertogenbosch en Tilburg ons menigmaal aanspoorde om, na bekomen verlof, ons voor een korten tijd derwaarts te begeven. Reeds kort na onze aankomst was het ons gebleken, dat de troepen vooreerst den vijand niet meer zouden naderen, en dat de bewegingen, die door de onderscheidene afdeelingen van het leger waren verricht, alleen eene verandering van kantonnementen ten doel hadden gehad. Ons corps werd aanvankelijk vereenigd met de reserve-divisie onder de bevelen van den kolonel Klerk, bevelhebber der afdeeling

grenadiers, terwijl een bataljon Noordhollandsche schutterij, aangevoerd door den majoor Van Pabst Rutgers bij ons gevoegd werd, en met ons de bezetting van Oosterwijk uitmaakte. Ons verblijf alhier werd zoowel van eene treurige als van eene aangename zijde voor ons bijzonder merkwaardig. Tot het smartelijke, dat ons bejegende, behoort het overlijden van den sergeant Gucx, wiens gemis wij, evenzeer om zijne ervarenheid in den dienst als om zijn onberispelijk gedrag, hartelijk betreurden; maar vooral het ongelukkig toeval, waardoor onze geliefde en geachte krijgsmakker T. M. Schultz Van Haegen gevaarlijk aan het hoofd gewond werd, en dat, gelijk wij eenige weken daarna te Gilzen vernamen, zijn dood veroorzaakte. Op zekeren avond met eenige zijner vrienden zich aan eene openbare plaats bevindende, werd hij door een zwaren steen, met moedwil of baldadigheid door de glasruiten in het vertrek geworpen, aan het hoofd getroffen. Den volgenden dag werd bij de Noord-Hollandsche schutterij strengelijk onderzoek naar den dader gedaan, doch deze bleef onbekend. Wie Van Haegen in de beminnelijkheid van zijn karakter, in de reinheid zijner zeden en in den aanleg en de ontwikkeling van zijn verstand gekend hebben, zullen gewis de droefheid billijken, met welke zijn vroege dood ons hart vervulde, en die zich met de tranen vereenigde van zijne bedrukte ouders. — Tot het aangename daarentegen behoorde vooral de viering van den 8sten Febr. Wien onzer zou het uit het geheugen gewischt zijn, met welk een reikhalzend verlangen wij den verjaardag van de stichting onzer geliefde hoogeschool te gemoet zagen; met hoeveel geestdrift wij het voornemen opvatten om, na bekomene vergunning, dezen plechtigen feestdag met eene groote parade aan te vangen, en verder in algemeene vroolijkheid

te vieren. Tot de uitvoering van het eerste stelde ons de toestemming der militaire overheden, tot het laatste de onbekrompene en kiesche blijken der deelneming van onze hooggeschatte medebroeders te Leiden ruimschoots in staat. Met veel woorden hun thans van onze dankbaarheid de verzekering te geven, daar zij weten op welk een prijs wij de bewijzen hunner belangstelling schatten, zou gewis hun gevoel kwetsen, en weinig overeenkomen met de ronde en eenvoudige wijze, die de Leidsche academieburgeren in het verkeer met elkander zoo eigen is, en die, vreemd van alle ijdele plichtplegingen, het hart altijd de voorkeur geeft. Genoeg zij het te herinneren, dat voornamelijk door hunne medewerking de dag in ongedwongene en gulle vreugd werd doorgebracht. De regelmatige uitdeeling van den ontvangen schat stelde ons in staat, in grooter of kleiner getal, tot hetzelfde einde ons bij elkander te voegen; in elk dezer vereenigingen werd menige vaderlandsche en academische dronk ingesteld, en onder dezen is die, welke aan onze medebroeders te Leiden was toegewijd, gewis niet met de minste geestdrift gedronken.

Na door geruchten en omstandigheden van onderscheiden aard, waarvan evenwel de meesten geschikt waren om ons eene spoedige aanraking met de opstandelingen te doen voorzien, geslingerd te zijn, ontvingen wij eindelijk den 5^{den} Maart het bevel om naar Oosterhout, dat wij reeds voor de tweede maal verlaten hadden, terug te keeren, en werden hierdoor in het denkbeeld, dat wij wel nimmer den vijand ontmoeten zouden, niet weinig versterkt. Dienzelfden dag kwamen wij op de plaats onzer bestemming aan, alwaar wij meest allen onze vorige kwartieren weder betrokken, en de gewone gang van zaken wederom een aanvang nam. Wij waren

er nu evenwel op bedacht om elkander van tijd tot tijd eenige uitspanning te verschaffen, aan welke allen of althans de meesten deel zouden kunnen nemen, en vonden in de toonkunst het geschiktste middel ter bereiking van dit doel. Het corps muzikanten der Militaire Academie, dat zich nog in het naburig Breda bevond, stelde ons in staat het plan tot het geven van een concert, waartoe het protestantsch kerkgebouw, goedgunstig tot dat einde afgestaan, eene geschikte gelegenheid opleverde, en aan welks uitvoering verscheidene onzer jagers deel namen, tot stand te brengen. Ook waren wij reeds vroeger aangenaam verrast door de goedheid van den hoogleeraar Den Tex, van wien wij eenige exemplaren van het bekende studenten-afscheidslied, door den dichter J. Van Lennep vervaardigd en door een ons onbekenden doch kundigen en smaakvollen componist op muziek gebracht, ontvingen. Nadat wij wederom 14 dagen te Oosterhout hadden doorgebracht, werd ons den 23sten Maart bevolen naar Gilzen, een dorp drie uren van daar, te vertrekken, ten einde, gelijk wij vernamen, de Groningsche studenten, die daar reeds verscheidene weken den zwaren dienst hadden waargenomen, af te lossen. Op onzen weg derwaarts ontmoetten wij dan ook hunne compagnie, en werden wederom in de gelegenheid gesteld om in elkanders bijzijn eenige oogenblikken door te brengen. Te Gilzen wachtten ons zware en menigvuldige dienstverrichtingen, en moesten wij om de twee dagen de wacht betrekken, daar de ligging dezer plaats, in de onmiddellijke nabijheid der grenzen, die van onderscheidene Belgische dorpen slechts door eene uitgestrekte heide worden afgescheiden, tot het aanwenden der nauwgezette voorzorg gereedelijk aanleiding gaf. De eene helft van ons corps werd in het dorp zelf, de andere in

een naburig gehucht, de Biestraat geheeten en tot dezelfde gemeente behorende, gekantonneerd; terwijl wij in vereniging met een gedeelte der grenadiers den dienst waarnamen. Hoezeer wij er het grootste gedeelte van onzen tijd op de wacht of althans onder de wapenen doorbrachten, kunnen wij nochtans niet ontkennen dat ons verblijf te Gilzen ons vele aangename oogenblikken heeft opgeleverd. Aan de veelvuldige werkzaamheden geraakten wij spoedig gewoon, en de overtuiging, dat waakzaamheid hier van het hoogste belang was en elken dag kon worden op de proef gesteld, deed ze ons met vreugd vervullen, terwijl het voorkomend gedrag en gastvrij onthaal der dorpelingen ons voor menige vermoeienis schadeloos stelden. Voor ons vertrek, hetwelk reeds spoedig plaats had, vernamen wij dat wij bij de 3de divisie, onder de bevelen van den lt. gen. Meyer, ingedeeld en bij hare eerste brigade, die door den kolonel Stoecker zou worden aangevoerd, gevoegd waren. Wij vertrokken den 5^{den} April over Tilburg, alwaar wij door den kolonel Klerk in oogenschouw genomen werden, over Moergestel en St. Oedenrode naar Helmond, alwaar wij den 7^{den} aankwamen. Over ons verblijf in dit stadje, dat door zijn goed aanzien en schoone ligging ons veel scheen te beloven, hebben wij weinig reden van tevredenheid gehad, daar men ons meestal bij de geringste klasse der ingezetenen huisvestte, terwijl de gegoeden en aanzienlijken over het geheel van de noodzakelijkheid om ons te herbergen verschoond bleven; zoodat het ons eene blijde tijding was te vernemen, dat wij spoedig deze onaangename verblijfplaats met eene andere zouden verwisselen. Op den 14^{den} April begaven wij ons vroeg in den morgen, volgens bekomen order, met de geheele bezetting van Helmond naar de Aalsterheide, in de nabijheid van Eindhoven.

ven, alwaar door den luit. gen. Van Geen eene inspectie plaats had over de tweede en derde divisie. Van dezen vermoeienden tocht keerden wij des avonds in ons kantonnement terug, dat wij evenwel weinig dagen daarna voor goed verlieten, daar wij den 18^{den} naar Eindhoven vertrokken, om ons bij het hoofdkwartier der derde divisie te voegen, dat aldaar zou gevestigd worden. Den geruimen tijd dien wij hier hebben doorgebracht zullen wij gewis altijd met genoegen en dankbaarheid herdenken, daar het bestuur der stad zoowel als de inwoners ons menigvuldige blijken gaven hunner gezindheid, om ons het verblijf in hun midden, voor zooveel dit van hen afhing, genoeglijk te maken. Maar bovenal gevoelen wij ons gedrongen onzen welmeenenden dank openlijk te betuigen aan den luit. gen. Meyer en den kolonel Stoecker, onder wier bevelen wij het grootste, het gewichtigste maar ook het aangenaamste gedeelte van onzen diensttijd hebben doorgebracht, en die door duizend bewijzen hunner welwillendheid, welke voor ons ten allen tijde onvergetelijk blijven zullen, en door hunne handelwijs met ons in het algemeen de rechtmatigste aanspraak op onze dankbaarheid verkregen hebben.

Eenige dagen na onze aankomst hield de kolonel, en kort hierop de generaal zelf eene inspectie over onze compagnie, terwijl op den 27sten de geheele divisie door prins Frederik der Nederlanden even buiten Eindhoven in oogenschouw werd genomen. Ook bij deze gelegenheid mochten wij in de bijzondere onderscheiding van dit doorluchtig opperhoofd deelen, en genoten tevens het voorrecht ons te verheugen, dat onze pogingen om zijne tevredenheid over de compagnie weg te dragen niet geheel vruchteloos waren aangewend.

Tot het begin der maand Augustus bleven wij met een

bataljon der Groningsche plattelands-schutterij, tusschen welk corps en het onze steeds de beste verstandhouding heerschte, te Eindhoven. Eens en somtijds tweemaal 's weeks werden wij, in vereeniging met de overige troepen tot onze brigade behoorende, op de eene of andere naburige heide in de groote militaire manoeuvres en het schieten naar de schijf geregeld geoefend; terwijl men ons bovenal met den eigenlijken dienst van het wapen, waartoe wij behoorden, het tirailleeren namelijk, meer bekend en gemeenzaam maakte. De ondervinding heeft ons naderhand meer dan eens gelegenheid gegeven, om de gepastheid van dezen maatregel te leeren waardeeren.

Het zal niet noodig zijn hier te vermelden, hoe wij gedurende dezen tijd aanhoudend door allerlei geruchten, nu eens in geestdrift ontstoken dan weder bijna geheel werden ternedergeslagen; hoe de hoop, om voor de handhaving der beste zaak met den vijand in het strijdperk te treden, beurtelings in ons hart werd opgewekt en onderdrukt. Ieder weet op welk eene harde proef het geduld en de volharding van elken Hollander gesteld werden, die de wapens had opgevat; doch tevens, hoe het hooger gevoel van plicht, liefde voor het vaderland en onbepaald vertrouwen in den besten koning zijn geduld en zijne volharding tegen elke proef deden bestand zijn. Hoezeer nu het gewicht onzer bijzondere belangen ons meermalen eene spoedige beslissing deed wenschen, gevoelden wij nochtans, dat het vaderland vooral ook van ons, die geheel vrijwillig ons tot zijne verdediging hadden aangeboden, verwachten mocht, dat wij de oprechtheid en welberadenheid onzer keus door standvastigheid en onderwerping aan de beschikkingen van het hoog bestuur zouden bevestigen. Eindelijk won het gevoelen, dat er spoedig eene ontmoeting met den vijand zoude plaats

hebben, algemeen veld; en hoezeer het inachtnemen der stiptste geheimhouding, die de aard der zaak noodwendig gebod, meer bepaalde gissingen onmogelijk maakte, werd echter deze meening van dag tot dag waarschijnlijk-ker; terwijl na de komst des konings bij het leger die waarschijnlijkheid bijna tot zekerheid verhoogd werd. De 24ste Juli was voor de geheele 3de divisie, en inzonderheid ook voor onze kompagnie, een belangrijke feestdag. Reeds sedert een geruimen tijd hadden wij ons met de hoop gevleid, dat onze geëerbiedigde en geliefde vorst, door zijne tegenwoordigheid bij het leger, aan het vurig verlangen van al zijne getrouwe onderdanen, die onder zijne banieren geschaard stonden, voldoen zou, en reikhalzend zagen wij het tijdstip te gemoet, waarop wij wisten dat deze wensch zou worden bevredigd. In den voormiddag kwam de koning, vergezeld van zijne beide zonen, onder het weergalmen der vreugdekreten van eene aanzienlijke menigte, maar vooral van zijne dappere krijgsknechten, te Eindhoven aan, terwijl aan ons korps de eer was te beurt gevallen, om voor de woning van den heer Smits, waar de vorstelijke personen afstapten, de eerewacht te betrekken, welke dadelijk de onderscheiding genoot van door Z. M. in oogenschouw genomen te worden en op de minzaamste wijze bejegend. Eene commissie, daartoe uit ons midden benoemd, maakte kort hierop bij den koning hare opwachting, om Z. M. de hulde te brengen van onzen eerbied, en opnieuw de verzekering te geven onzer verknochtheid en trouw.

Den volgenden morgen had de inspectie der geheele 3de divisie door Z. M. plaats; bij welke gelegenheid de geestdrift, die ons ten allen tijde voor den vorst bezielde, niet weinig verhoogd werd door de ervaring dier beminnelijke hoedanigheid, welke den afstand tusschen het

opperhoofd van den staat en den geringste zijner onderdanen aanvult, en die een der hoofdsieraden is in het karakter van onzen koning.

Kort na deze wapenschouwen wel op den 1sten Aug. ontvingen wij onverwacht het bevel om alles in gereedheid te brengen, ten einde bij het aanbreken van den volgenden dag met de overige troepen te kunnen oprukken, om, gelijk wij spoedig bemerkten, de grenzen over te trekken en van den vijand, die tot hiertoe voor alle vertoogen het oor had gesloten, met de wapens in de hand te eischen, wat hij ons volgens recht en billijkheid verschuldigd was. — Nog staat het ons levendig voor, hoe dit vooruitzicht aller geestdrift opwekte, en hoe alle andere aandoeningen zwegen voor de streelende gedachte, dat wij welhaast voor het vaderland en zijne belangen ons leven zouden mogen wagen.

In gespannen verwachting verlieten wij Eindhoven in den vroegen morgen van den 2^{den} Aug., geplaatst aan het hoofd der 1ste brigade, en onder de aanvoering van den kolonel Stoecker, die ons zijne vreugde te kennen gaf, dat hij met ons zijne 19de campagne mocht intreden. Dienzelfden dag ontvingen wij de blijde tijding, dat de prins van Oranje aan de spits gesteld was des Hollandschen legers. Over onderscheidene dorpen, (Gestel, Blaarthem, Velthoven, Steensel en Eersel) begaven wij ons naar eene uitgestrekte heide, de Eerselsche geheeten, in de nabijheid van Groot Wilreit en op de uiterste grenzen van Noord-Brabant gelegen, alwaar wij eerst tegen den avond aankwamen, en den nacht onder den blooten hemel zouden doorbrengen. Hier voegden zich de overige corpsen der divisie bij ons, en ontvingen wij kort na onze aankomst vivres, wier hoeveelheid evenwel nauwelijks toereikend was om ons allen behoorlijk te voeden, Eene

goede teug van het hartsterkend vocht bewees ons hier, bij de vochtigheid van den moerassigen grond en bij gebrek aan drinkbaar water, een gewichtigen dienst. Niet-tegenstaande het ongewone van een bivouak, konden wij ons lichtelijk er naar voegen; en spoedig geraakten wij er zoo volkomen aan gewoon, dat wij menigmaal geruster op den harden heigronde dan te voren op onze zachte legersteden sliepen.

De nabijheid van het Postelsche bosch, dat tot het grondgebied des vijands behoorde en nog kort te voren door zijne benden was bezet geweest, maakte eene buitengewone waakzaamheid noodzakelijk, en door een aanzienlijk getal der vereenigde krijgsbenden, waaraan ook wij ons deel bijbrachten, werden bij het naderen van den nacht op onderscheidene punten der heide sterke wachten uitgezet. Met het aanbreken van den dag (den 3^{den} Aug.) rukten wij met de geheele legerafdeeling, van het noodige geschut en eene talrijke ruiterbende voorzien, verder voorwaarts, en bevonden bij de verkenning van het genoemde bosch, waartoe de Noordhollandsche jagers en onze compagnie gebezigd werden, dat zich geene sporen meer van de tegenwoordigheid des vijands vertoonden. Nu begaven wij ons, onder het inachtnemen der grootste omzichtigheid en voorzorg, naar een naburig gehucht, Postel geheeten, en van hier over eene barre heide en onder het drukken eener ondragelijke hitte naar Arensdonk. Daar ons de ontberingen en bezwaren, welke iederen veldtocht noodwendig vergezellen, nog bijna geheel onbekend waren, viel ons deze marsch niet gemakkelijk; en velen onzer moesten al hunne krachten inspannen om niet onder den driedubbelen last van vermoeienis, buitengewone warmte en brandenden dorst te bezwijken. In den namiddag gaf ons het gezicht van

den dorpstoren nieuwen moed, en kort daarop kwamen wij in het dorp zelf, dat door den vijand nog eenigermate versterkt, doch kort te voren in allerijl verlaten was. Hier ontvingen wij zoogenaamde ververschings-biljetten, welke ons het recht gaven om van de inwoners, naar welke zij ons verwezen, voedsel en drank te vorderen; terwijl wij den nacht zonder stoornis doorbrachten op de markt, een plein met lindeboomen omzet, waar wij ons met behulp van stroo zeer goede legersteden bereidden. Van Arensdonk vertrokken wij den 4^{den} Aug. vroeg in den morgen langs Rethy naar Moll, een dorp eenige uren van daar gelegen, alwaar wij in den namiddag aankwamen, en des nachts onder een aanhoudenden stortregen op het kerkhof bivouakeerden. Deze plaats mochten wij niet verlaten, daar men, een aanval van de zijde van Daine vreezezende, de troepen bij elkander en de manschappen in de nabijheid hunner wapens wilde doen blijven. In dit dorp was zelfs voor geld bijna niets te verkrijgen, en men gevoelde zich eerder geneigd den inwoners, voor het grootste gedeelte ten minste, eene aalmoes aan te bieden dan eenige verversching van hen te vorderen. De kerk werd even als de meeste huizen streng onderzocht, en hierdoor een groot aantal pieken, vuurwapenen en verdachte papieren gevonden.

Den volgenden morgen (den 5^{den} Aug.) vroegtijdig gingen wij den weg op naar Olmen. Spoedig vernamen wij dat onze divisie den vijand voor zich uit joeg en dat hij vluchtte bij onze nadering. In elk dorp, dat wij doortrokken, verzekerde men ons dat hij het kort te voren in overijling en verwarring had verlaten. Olmen, dat op onzen weg lag, was zelfs door de meeste inwoners ontruimd, en ook hier werd eene menigte wapens van allerlei soort door de onzen gevonden. Zoo naderden wij, altijd aan

het hoofd der colonne geplaatst, Oostham, het eerste dorp waar wij den vijand ontmoetten, en op eenigen afstand er van bracht een gids ons het bericht, dat zich hier 200 vijanden of daaromstreeks bevonden. De waarheid dezer tijding werd bevestigd door ettelijke geweerschoten, die onmiddellijk daarna van de zijde der Belgen op onze spits en op de voorwacht der huzaren gelost werden. Wij bevonden ons in een hollen weg, aan beide zijden met kreupelhout bezet en tusschen hooge korenlanden gelegen. Voor ons uit zagen wij Oostham, aan onze linkerzijde een wijd veld, waarop eenig houtgewas en eenige boerenwoningen hier en daar verspreid waren, doch aan onze rechterzijde werd het dorp gedekt en van den vlakken grond afgescheiden door een dicht en uitgestrekt bosch, waaruit wij het vijandelijk geweervuur ontvingen. Dadelijk werd een gedeelte onzer jagers, benevens eenige flankeurs der 8ste en 13de afdeeling links en rechts over het veld heen en tirailleur gezonden, terwijl de hoofdcolonne, met het overige gedeelte onzer compagnie aan de spits, langs den grooten weg in geslotene gelederen voorwaarts ging. In het begin vuurde de vijand vrij sterk, doch het beantwoorden van dit vuur was dadelijk toereikend om hem op de vlucht te jagen, en weldra zagen wij hier en daar een Belgisch grenadier pijlsnijl het hazenpad kiezen. Nu trokken wij het dorp binnen, en vonden van den vijand niets meer dan eenige kleedingstukken, die hij waarschijnlijk had achtergelaten, opdat niets de snelheid zijner beweging zou verhinderen. Even buiten Oostham hielden wij met de hoofdcolonne gedurende twee uren rust, en vervolgden toen onzen tocht over Beverloo naar Beringen, na vruchteloos op onze krijgsmakkers, die zich rechts van den weg verspreid hadden, gewacht te hebben. Intusschen was dat gedeelte onzer

compagnie den weg naar Quaad-Mechelen, langs welken de vijand vluchtte, ingeslagen, en achterhaalde hem in de nabijheid van dit dorp. Dadelijk gingen onze jagers onder aanvoering van den luit. kolonel De Laine op de vluchtelingen los, zoodat in geval dezen hadden stand gehouden, hier waarschijnlijk eene ernstige schermutse-ling zou hebben plaats gehad. Een klein aantal der onzen trok om het dorp heen, en na het lossen van eenige schoten namen de Belgen, die eerst uit de huizen ge- vuurd hadden, met zooveel overhaasting de vlucht, dat het onmogelijk was hen verder met vrucht te vervolgen. Bij deze gelegenheid werd onze wapenbroeder Huët aan het been gekwetst, en gaf zoowel bij het bekomen der wonde als onder de behandeling des heelmeesters blij-ken van edele kloekmoedigheid en sterkte van geest. Nu keerden zij terug naar Oostham, dat kort te voren door het hoofdcorps en het overige gedeelte der com- pagnie verlaten was, en begaven zich met een klein getal tirailleurs der 8de en 13de afdeelingen, die gezamenlijk nauwelijks een half bataljon uitmaakten, langs een kor- teren weg naar Beringen, dat zij dan ook om deze reden, en daar zij slechts een oogenblik rust hadden gehouden, hoewel tegen hunne verwachting, vroeger dan de overige troepen bereikten. Zoodra zij tot op eenigen afstand van de stad waren genaderd, hoorden zij eenige geweerschot-ten, zoodat zij in hunne meening, dat zich de divisie er reeds in bevond, en wellicht op dat oogenblik met den vijand slaags was, nog nader werden bevestigd; kort daarna vielen er ook eenige schoten, meer in hunne na- bijheid, die zij evenwel niet beantwoordden, omdat zij vreesden hierdoor ons eigen volk te zullen treffen. Wel- dra kwamen zij van hunne dwaling terug, en eene ha- gelbui van kogels, die zij op eens van meer dan eene

zijde ontvingen, overtuigde hen, dat zij inderdaad met den vijand te doen hadden. Het bataljon, dat de bezetting van Beringen had uitgemaakt, had zich, bij de aannadering onzer krijgsbenden, die zij van den kerktoren reeds op een verren afstand hadden kunnen zien, buiten de stad begeven, opdat zij bij een aanval van onze zijde voor eene insluiting beveiligd zouden zijn, en langs den weg naar Diest kunnen terugtrekken. Terwijl zij 900 of 1000 man sterk dezen weg zochten te bereiken, naderde onze compagnie, gelijk wij reeds vermeld hebben, met een gedeelte der 8te en 13de afd. Beringen. Dadelijk werden de onzen door een geregeld en wel onderhouden geweer vuur ontvangen, waartegen zij om hun klein getal en den aard hunner positie niets dan tirailleurvuur konden overstellen. Dit belette hen nochtans evenmin als de dubbele overmacht des vijands en de gunstige stelling die hij had ingenomen, om moedig voorwaarts te gaan, en zich, gelijk de jagerdienst dit voorschrijft, met twee bij elkander te verspreiden langs den weg, in het kreupelhout en over de hooge korenvelden, waar zij van alle beschutting tegen het moordend lood, hetwelk aanhoudend om hen heen gonsde, verstoken waren. De vijand, die het zich waarschijnlijk niet had kunnen voorstellen, dat deze kleine bende het zou durven wagen op hem in te dringen, om hem van het bezette punt te verjagen, werd genoodzaakt, toen hij zich in zijne meening bedrogen zag, in allerijl den aftocht te blazen, en vluchte in alle richtingen naar de zijde van Diest. Het grootste gedeelte onzer jagers met de flankeurs der afdeeling vervolgde hem langs den ingeslagen weg, terwijl de overigen de stad zelve binnen trokken, waarin zich nog sommigen der muitelingen bevonden, waarschijnlijk bestemd om op onze troepen door de vensters te vuren, doch die,

op het gezicht alleen van eenigen onzer compagnie, langs eene achterstraat de vlucht namen, die met den weg naar Diest in verband staat, en zich op deze wijs met hunne vluchtende makkers zochten te herëenigen. Intusschen bereikte het overige gedeelte der divisie, dat den weg over Beverloo had genomen, insgelijks de stad, doch vernam bij de aankomst niets meer van den vijand dan de zekerheid zijner nederlaag. Deze nederlaag kostte ons een smartelijk offer, en het leven van Beeckman was de dure prijs waarvoor zij werd gekocht. Het plekje waarop zijn stoffelijk overschot lag uitgestrekt, en in welks onmiddellijke nabijheid de vijand zich had bevonden, getuigde van zijn moed en zijne trouw; en terwijl wij het ontzield lichaam met weemoedige smart aanstaarden, scheen het ons te zeggen: zoo toont men het vaderland te beminnen. Aan deze aandoeningen der droefheid paarde zich weldra eene hoogere stemming der ziel; het voorbeeld van onzen ontslapenen vriend wekte heilige voornemens in ons op, en terwijl menige traan op het rustbed vloeyde, dat hem in het vreemde gewest bereid werd, herhaalde ieder in stilte den plechtigen eed, de voetstappen des edelen jongelings te zullen drukken, en gelijk hij aan het vaderland getrouw te zijn tot in den dood.

Den lof te vermelden onzer broeders, die voor Beringen de eer onzer wapenen hebben gehandhaafd, zou onze pen evenmin voegen, als deze hulde door hen begeerd wordt. Het getuigenis van den prins van Oranje en van den luit. gen. Meyer, en de streelende zelfvoldoening hun plicht vervuld te hebben, zijn hunne schoonste belooningen.

Bij onze aankomst in Beringen vernamen wij, dat het bloed van nog één onzer makkers gestroomd had. Stolté

was aan de beide beenen gevaarlijk gewond. Met Huët werd hij, zooveel de omstandigheden dit gedoogden, op het zorgelijkst verpleegd, en in een afzonderlijk verblijf aan beiden de hulp der heilkunst toegebracht. Tot verpoozing na de doorgestane vermoeienissen, en om tegen nieuwe ons voor te bereiden, zouden wij den 6^{den} Aug. in Beringen rustdag houden; en daar het weder in den namiddag zeer onstuimig werd, wees men ons voor den nacht eenige schuren aan, waarin wij het zoet genot van een ongestoorden slaap hoopten te zullen smaken. Spoedig evenwel werden wij uit onze rust opgewekt door een onverwacht alarm, veroorzaakt door een hevigen brand, en nauwelijks hadden wij ons verblijf verlaten, of wij zagen bij het licht der verwoestende vlammen, dat reeds onderscheidene woningen eene prooi er van geworden waren. Daar de stad vol was met troepen, en zich bovendien op de markt, waar het ongeluk ontstaan was, een aanzienlijke voorraad ammunitie bevond, beefde men voor de gevolgen, terwijl de onzekerheid of wellicht de verraderlijke hand des vijands het vuur ontstoken had, niet weinig toebracht, om deze vrees te vermeerderen. De generaal en de kolonel namen evenwel dadelijk de meest gepaste maatregelen, en met eene bijna ongelooflijke orde en spoed werden de gevaarlijke brandstoffen weggevoerd; voor de gekwetsten en zieken werd de meeste zorg gedragen, en spoedig verlieten ook de troepen de stad, terwijl alleen voor het blusschen van den brand de noodige manschappen achterbleven.

Te Coersel, een uur afstands van Beringen, brachten wij den nacht door in een omgeploegd land, dat ons niet verhinderde gerust in te sluimeren. Tegen het aanbreken van den morgen, nadat men de vlammen geheel was meester geworden, keerden wij naar de stad terug, en

vertoefden aldaar den ganschen dag. Op den weg naar Lummen, langs welken wij den volgenden morgen voorttrokken, en in de nabijheid van dit dorp, kwamen ons de beide prinsen, vergezeld van een klein gevolg, te gemoet. Eene vrij sterke kanonnade, welke dien morgen gehoord werd, had hen in het denkbeeld gebracht, dat onze divisie met den vijand slaags was; het bleek evenwel kort daarna, dat een uitval uit Maastricht er de oorzaak van was.

Bij het vernemen der aankomst van het geliefd opperhoofd des legers en zijn broeder ontstond er bij ons corps en bij al de troepen eene algemeene vreugd en geestdrift. Op eene vereerende en hartelijke wijze gaf ons de prins van Oranje zijne tevredenheid te kennen over ons gehouden gedrag bij de verschillende schermutselingen van den vorigen dag. Het mocht ons tevens gebeuren uit 's prinsen mond te vernemen, dat aan den vorstelijken maaltijd een dronk aan de Leidsche jagers was gewijd geworden.

Even voorbij Lummen werden de brigaden onzer divisie gescheiden; de eerste, tot welke ons corps behoorde, werd naar Berenbroek, de tweede naar Herk gezonden. Te Berenbroek aangekomen, bracht onze spits het bericht, dat men eene vijandelijke cavalerie-patrouille gezien had. Dadelijk werd het nauwkeurigst onderzoek geboden, en van alle kanten de lichte ruitery ter verkenning uitgezonden; daar men evenwel nergens eenig spoor van den vijand ontdekte, werd er aan verdere nasporingen een einde gemaakt, het dorp zorgvuldig bezet, en onze compagnie op het kerkhof gelegerd, waar wij dadelijk een begin maakten met de bekomen spijzen toe te bereiden en ons nachtleger in gereedheid te brengen. Spoedig werden wij evenwel in deze vreedzame bezigheden gestoord, en weldra verkondigden eenige geweerschoten ons de nabijheid des vijands. Een zwak tirailleurvuur

groeide in korten tijd tot eene hevige fusillade aan, en een naburig bosch, tusschen Kermpt en Berenbroek gelegen, werd het tooneel van een bloedig gevecht.

Onze artillerie even als onze ruitery werd, door het doorsneden en boschachtig terrein, verhinderd van eenig nut te zijn, terwijl de vijand met twee stukken klein geschut den geheelen weg bestreek. Hoezeer wij nu aan dit gevecht, dat tot laat in den avond voortduurde, geen dadelijk deel namen, viel het nochtans onder onze oogen voor, daar wij tusschen het dorp en het bosch, en op een geringen afstand van het laatste, hadden post gevat, en aanhoudend onder het bereik van het vuur stonden, om ingeval dit noodig mocht zijn des te spoediger de overige corpsen te ondersteunen. Onze troepen, slechts 1700 man sterk, handhaafden hier, onder de bevelen van den kolonel Stoecker, met moed den alouden roem der Hollandsche wapenen tegen eene overmacht van 7000 man, waaruit het corps van Daine bestond; en toen zij voor een oogenblik terugtrokken, was dit alleen om eene gunstiger positie te nemen en hierdoor meerder voordeel op den vijand te behalen. Terwijl deze beweging werd ten uitvoer gebracht, bleef onze compagnie alleen, op order van den kolonel, in de nabijheid van het bosch standhouden, ten einde Berenbroek, waar zich bijna 200 gekwetsten bevonden, tegen een aanval van den vijand te beschermen, van welken wij nauwelijks een geweerschot verwijderd waren. Het gevecht had intusschen bij het naderen van den nacht een einde genomen, en toen wij na verloop van eenigen tijd werden afgelost, keerden wij in het dorp terug, dat wij nochtans van alle zijden nauwkeurig bleven bezetten. Daar de waakzaamheid der voorposten aanhoudend door vijandelijke patrouilles werd op de proef gesteld, moesten ook wij dien ganschen nacht

onder de wapenen blijven, terwijl bovendien eenige krijgsgevangenen, die men voor alle mogelijke mishandeling wilde beveiligen, naar gewoonte aan onze zorg waren toevertrouwd. Hoezeer wij na de doorgestane vermoeienissen eene levendige behoefte naar rust gevoelden; vernamen wij bij het aanbreken van den morgen met groote vreugd, dat wij met de geheele legerafdeeling den vijand zouden verjagen. De tweede brigade, die met het hoofdkwartier van den generaal te Herk was gebleven, kwam dan ook spoedig opdagen, en kort daarna verschenen de beide prinsen met hun geheelen staf, en stelden zich aan het hoofd der divisie. De geestdrift waarmede het gezicht van den overwinnaar bij Waterloo onze krijgsbenden bezielde is bijna onbeschrijfelijk, en het ernstig en herhaald verbod van den prins was alleen in staat om het slaken van een algemeenen vreugdekreet te verhinderen. Het vertrouwen op den edelen aanvoerder gaf aan allen nieuwen moed en krachten, en het vooruitzicht van onder zijne bevelen voor het vaderland te zullen strijden was tevens de verzekering eener overwinning.

Toen wij het bosch doortrokken, waar onze troepen den vorigen avond waren slaags geweest, was het reeds geheel door den vijand ontruimd, die waarschijnlijk op het bericht dat een talrijk legercorps, aan welks spits de prins zich bevond, tegen hem in aantocht was, naar de zijde van Hasselt was teruggetrokken. Het groot aantal dooden, dat langs den weg verspreid lag en voornamelijk uit gesneuvelden van de zijde der Belgen bestond, overtuigde ons van de hevigheid van het gevecht en van het door ons behaalde voordeel. Buiten Kermpst gekomen, juist toen wij een oogenblik zouden rusten, bracht men de tijding dat de Belgische cavalerie in eene nabijgelegene laan gezien was, en dat de vijand in de

nabijheid van Curingen had post gevat. De Noordhollandsche en Groninger jagers, die met ons aan het hoofd der colonne marcheerden, werden terstond even als wij over de wijde velden en in de naburige bosschen verspreid, waardoor eene uitgestrekte tirailleur-linie gevormd werd, die de bewegingen der overige troepen genoegzaam bedekte, en ondersteund door eenig geschut toereikend was om den vijand uit zijn positie geheel te verdrijven. Met grooten spoed vluchtte hij naar de zijde van Hasselt, doch werd door den prins van Oranje met het kanon en de ruitery op de hielen gevolgd, en op den weg naar Tongeren met zooveel kracht en beleid in den rug gevallen, dat het verlies hetwelk hij aan manschappen, wapens en allerlei krijgsbehoeften leed aanmerkelijk was. Intusschen trokken wij met de divisie Hasselt binnen, dat even te voren door Daine ontruimd was, en werden bij de ingezetenen geherbergd.

De 9de Aug. was tot een rustdag voor de geheele divisie bestemd. Wij betrokken als naar gewoonte de eerewacht bij de prinsen. Des namiddags werden wij door den kolonel Stoecker in oogenschouw genomen en kregen bij deze gelegenheid de vergunning om ons wit ledergoed met zwarte koppels te mogen verwisselen, waarvan een groote overvloed in de magazijnen voorhanden was, door de Belgen voor hunne garde civique bestemd. Wij maakten aldus onze monteering meer overeenkomstig met den aard van het wapen waarbij wij dienden, en ontvingen mede een gedeelte van den oorlogsbuit.

Bij het aanbreken van den morgen marcheerden wij over onderscheidene dorpen naar St. Truyen. Hier bleef het grootste gedeelte der divisie dien nacht, terwijl onze compagnie bij Brusthem, omtrent een uur van St. Truyen, op den straatweg naar Luik, werd gebivouakeerd. Ons

gering getal en de nabijheid van verschillende vijandelijke punten vorderden verdubbelde waakzaamheid, zoodat een groot gedeelte van ons corps dien nacht bij het ongunstigste weder menigvuldige posten moest betrekken.

Den 10^{den} Aug. vertrokken wij met het eerste ochtendkrieken naar Tirlmont, waaruit reeds de Belgische troepen door den hertog van Saxen-Weimar verjaagd waren, gelijk bleek door een in brand geschoten huis en eenige overblijfsels van versperringen. Het hoofdkwartier der prinsen bleef in deze stad met de geheele tweede brigade; de eerste ging dadelijk verder, en begaf zich over Cumplich en Roosbeek naar Bautersem, alwaar wij dien nacht in het veld zouden doorbrengen. Met de Groningsche en Noordhollandsche jagers maakten wij, als naar gewoonte de voorhoede uit, en werden op de uiterste posten geplaatst. Nauwelijks waren wij evenwel in de nabijheid van het dorp gekomen, of wij werden door den vijand, die zich daar en in een nabijgelegen bosch genesteld had, aangevallen. Spoedig ontstond er een levendig tirailleurvuur, waaraan onze geheele compagnie deel nam, en tusschen hetwelk onze artillerie zich aanhoudend liet hooren. Het gevecht duurde hevig voort tot laat in den avond, terwijl nu eens het voordeel aan onze zijde dan weder aan de zijde des vijands was, die nochtans te sterk schijnt geweest te zijn, om hem met eene kleine macht uit zijne stelling te kunnen verdrijven. Ook bleek ons dat men van onzen kant dit geenszins wilde beproeven; maar alleen het punt verdedigen, dat wij bezet hadden, om den volgende dag de vijandelijke benden met geweld terug te drijven; of hen tot een beslissenden slag te noodzaken. Tot laat in den avond bleven wij met den vijand handgemeen en trokken vervolgens op Cumplich terug, waar wij in nabijgelegen schuren dien nacht doorbrachten. De

heer Dekker, 1ste luitenant bij onze compagnie, gaf bij deze gelegenheid blijken van moed en bedaardheid, en behoorde met de onder zijne bevelen staande jagers tot diegenen, welke tot het laatste toe deel namen aan het gevecht. Dienzelfden avond werden van ons corps de jagers Nieuwenhuis ernstig aan den voet, en Lehmans aan den arm gewond.

Den 12^{den} Aug. stelden de beide zonen onzes konings zich opnieuw aan het hoofd onzer divisie, en voerde de prins van Oranje zelf onze troepen tegen den vijand aan. De hoogten voor Boutersem, op den weg naar Leuven, werden door de Belgen eenigen tijd lang met kracht verdedigd. Het kanon daarop geplaatst speelde wel aanhoudend, doch zonder aanmerkelijk verlies toe te brengen, op onze in colonnes voortrukkende divisie. Hier werd het paard van den prins van Oranje, op het oogenblik dat Z. K. H. zich bijna in het midden onzer jagers bevond, door een kanonskogel doodelijk getroffen. Dit toeval verspreidde wel den schrik in het hart van allen die hem omringden, doch ontnam aan den edelen held zelven geen oogenblik die zeldzame tegenwoordigheid van geest en onwankelbare kloekmoedigheid, met welke hij zijne getrouwe krijgsbenden de overwinning te gemoet voerde. Onze compagnie ontving het bevel zich aan de rechterzijde van den weg als tirailleurs te verspreiden, en aldus de door den vijand bezette en versterkte hoogten te naderen. Het vuur onzer voortreffelijk bedienende artillerie bewees hier wederom de gewichtigste diensten. Spoedig was het geschut des vijands tot zwijgen gebracht en de hoogte in onze macht. Daar deze den weg bestreek, was zij voor onze batterij bij uitstek geschikt om den vluchtenden vijand afbreuk te doen. Omtrent op dezen tijd vernamen wij, dat zich een parlementair bij den prins van Oranje

had aangemeld, om staking der vijandelijkheden te verzoeken; de gelegenheid was echter voor ons weinig geschikt om hieromtrent iets bijzonders te vernemen. De vijand werd achtereenvolgens uit al zijne stellingen verdreven en week met schrik terug voor onze overwinnende wapenen; zelfs de tegenwoordigheid van zijn koning was niet in staat hem te doen standhouden. Behalve de dooden en gekwetsten, die wij overal vonden liggen, was de weg als bezaaid met wapenen, kleedingsstukken en papieren van verschillenden inhoud; alles wat ons omringde droeg de duidelijkste blijken eener overhaaste en verwarde vlucht. Den ganschen morgen duurde de strijd voort, waaraan wij als tirailleurs aanhoudend deel namen. In de nabijheid van Leuven gekomen, ontvingen wij bevel om het vuur te staken, en tevens het bericht, dat men wegens de overgave der stad met den vijand onderhandelde. Toen de divisie den Pellenberg, dicht bij de stad gelegen, was genaderd, had het geschut, even als het klein geweer, geheel gezwegen. Door de aanhoudende en zware vermoeienissen afgemat, maakten wij van deze gelegenheid gebruik om ons achter onze wapenen op het veld neder te leggen, en onze behoefte naar rust alzoo te bevredigen. Wij dachten nu weldra den uitslag der onderhandeling te zullen vernemen; doch eenige oogenblikken daarna ontving onze compagnie bevel, om met de Noordhollandsche jagers eene abdij in de nabijheid der stad, waarin men dacht dat de vijand zich verscholen had, te gaan verkennen. Aan het eind gekomen van een hollen weg die daarheen geleidde, werden wij, niettegenstaande het voortduren der onderhandelingen, door den vijand op eene verraderlijke wijze met eene hevige kanonnade begroet, die, daar zij in de gelederen van het leger wanorde en verderf

verspreidde en de daken verbrijzelde der huizen langs welke onze compagnie terugtrok, nochtans geen onzer eenig letsel heeft toegebracht. Wij gevoelen ons genoopt met dankbaarheid te erkennen, dat wij in dit dringend gevaar op eene merkwaardige wijze zijn bewaard gebleven.

Intusschen hadden wij ons met de overige corpsen hereenigd, die zich opnieuw tot den aanval hadden gereed gemaakt, terwijl men van onderscheidene punten het geschut met de beste uitwerking op de stad zelve liet spelen; totdat door de tusschenkomst van parlementairen het vuur van beide zijden werd gestaakt. Het overige van den dag brachten wij even als den nacht op het veld en in schuren in de nabijheid der stad door, en trokken den 13^{den} Aug., juist negen maanden nadat wij het geliefde Leiden verlaten hadden, met het zegevierend Hollandsch leger het miltziek Leuven binnen. Bij het inkomen der stad voegde zich de prins van Oranje bij ons, en deelde aan de compagnie mondeling mede, wat naderhand bij eene dagorder aan het leger werd bekend gemaakt, dat namelijk onze taak vooreerst volbracht was: dat een talrijk Fransch leger België was binnenge trokken, en dat, ingevolge een verdrag tusschen onzen koning en dien der Franschen, de troepen reeds den volgenden dag met kleine marschen naar hunne haardsteden zouden terugkeeren. Deze blijde tijding vervulde ons allen met hartelijke vreugde; de hoop van spoedig het oude vaderland te zullen wederzien deed ons de ontberingen en moeite die ons bejegend waren geheel vergeten, en schonk ons vergoeding voor de grievende teleurstelling die wij ondervonden, toen wij vernamen dat het ons niet vergund zou worden dieper door te dringen in het vijandelijke land, en de oproerige stad te straffen, die het eerste voorbeeld gaf van afval en verraad.

Intusschen trok ons krijgsvolk van alle zijden Leuven binnen; een gedeelte werd gelegerd op de wallen der stad, terwijl een ander zich tot een sterk piket op de markt vereenigde; de straten werden met menigvuldige wachten bezet en op de ingangen het geschut gericht. De vrijheidsboom, die voor het raadhuis geplant stond, werd omvergehaald, het vaderlandsch Wilhelmuslied klonk door de wijken der trouwelooze stad, en wraak en angst waren de eenige aandoeningen, die op het gelaat der diep vernederde burgers stonden uitgedrukt.

Den 14^{den} Aug. maakten wij met den terugtocht een aanvang; en vertrokken des morgens te tien uren naar Roosbeek, alwaar wij in schuren sliepen, en den volgende morgen naar Tirlemont. In deze stad brachten wij den nacht door in de zaal van het collégium, en werden den volgende morgen verrast door het gezicht eener menigte vrijwilligers, behoorende tot het corps van Daine, die reeds den vorigen dag eene wacht, aan eene der poorten geplaatst, verraderlijk hadden overvallen, en die zich nu in de straten verspreid hadden, om onze terugtrekkende troepen te beschimpen of te verontrusten. De herinnering nochtans aan de ernstige les, die zij in de laatste dagen hadden ontvangen, en het indrukwekkend gezicht der Hollandsche krijgsmacht hielden hunne baldadigheid in toom. Te Gorsum, waar wij dien middag aankwamen, bleven wij tot den anderen morgen, en vertrokken vervolgens naar Hasselt, alwaar wij den 18^{den} rustdag hielden. Den 19^{den} begaven wij ons naar Exel, en van daar den 20sten naar Hamont. Gedurende den geheelen tocht van Hasselt naar de oud-Hollandsche grenzen maakten zware regenvlagen het marcheeren buitengemeen moeilijk; het verlangen evenwel naar den dierbaren geboortegrond deed ons gemakkelijk alle onaangenaamheden over het hoofd

zien. Den 21sten kwamen wij te Eindhoven terug, alwaar wij op eene welmeenende en indrukwekkende wijze door onzen hooggeachten generaal ontvangen en verwelkomd werden, die ons tevens met de aanstaande komst des konings bij het leger bekend maakte, en ons met de hoop verheugde, dat wij spoedig tot onzen vorigen werkkring zouden kunnen terugkeeren.

Intusschen hadden wij vernomen, dat een aantal onzer jagers voor het verkrijgen eener bijzondere onderscheiding waren voorgedragen. Voor deze eer, hoe vleierend ook op zich zelve, hebben wij evenwel eenstemmig bedankt, daar allen zoo ver ons bewust was hun plicht hadden vervuld, en aan geen onzer de gelegenheid gegeven was van zich bijzonder boven de overigen te onderscheiden. De overtuiging van naar ons vermogen te hebben medegewerkt tot welzijn van het vaderland zal ons steeds eene genoegzame vergelding zijn.

Op den 29sten Aug. had de aangekondigde inspectie van de 2de en 3de divisie, de reserve-divisie en artillerie door Z. M., vergezeld van het geheele koninklijk gezin, op de Woenselsche heide plaats. Het was voor het leger een feest, na de behaalde zegepraal den geliefden vorst weder te aanschouwen, terwijl het gezicht der getrouwe krijgsmacht, die voor de rechten en de eer van het land gestreden had, den koning zichtbaar ontroerde.

Wij mogen het niet ontkennen dat wij ons geveild hadden met de hoop van bij de komst van Z. M. iets naders omtrent onze bijzondere aangelegenheden te zullen vernemen, en dat het stilzwijgen over dit voor ons zoo belangrijk onderwerp ons, hoewel ten onrechte, onze vrijstelling uit den dienst, of althans het wederkeeren tot het burgerlijk leven, als nog ver verwijderd deed beschouwen. De vroolijke vooruitzichten, waarmede wij den

vijandelijken bodem verlaten hadden en die wij uit de woorden van den prins wellicht te voorbarig hadden opgevat, kwamen ons van dag tot dag bedrieglijker voor; en een verlof van 2 en 3 weken aan velen onzer toegestaan deed onze hoop op de spoedige vervulling onzer wenschen bijna geheel verdwijnen. In deze omstandigheden was ons derhalve recht welkom de toespraak, door onze hooggeschatte leermeesters aan ons gericht, om ons tot geduld, volharding en tevredenheid op te wekken, en die van hunne hartelijke genegenheid voor hunne leerlingen het bewijs oplevert. Spoedig evenwel werd ons eene blijde toekomst geopend, en de gunstige beschikking van den koning, wegens het voorwaardelijk ontslaan van de onderscheidene studenten-corpsen, werd door ons als een onwaardeerbaar geschenk met levendige blijdschap ontvangen. Kort voor ons vertrek vernamen wij de smartelijke tijding, dat onze vriend Huët, na de aanvankelijke genezing zijner bekomen wond, te Amsterdam was overleden. Wij betreurden in hem een jongeling, die van ijver blaakte voor kennis en deugd, en die zijne liefde voor het vaderland met zijn bloed bezegelde.

Nadat op den 17^{den} Sept. de kolonel Stoecker, in eene schoone en treffende dagorder, een hartelijk afscheid van ons genomen had, verlieten wij Eindhoven in den morgen van den volgende dag, begeleid door onzen generaal en kolonel, die ons met den geheelen staf tot op een uur afstands van de stad vergezelden. Hier zeiden wij onze geachte en beroemde opperhoofden vaarwel, niet zonder de hartelijkste dankbaarheid te gevoelen, en zoo wij hopen ook bij hen eenige aangename herinneringen te hebben achtergelaten. Ons verder verblijf in Noord-Brabant leverde niets merkwaardigs op; over Tilburg, waar ons de kolonel Anthing op de meest vereerende wijze

begroette, en Terheide bereikten wij den 28sten den Moerdijk, en vervolgden nog dienzelfden dag onze reis naar Dordrecht. Het valt moeielijk te beschrijven, hoe wij te moede waren, toen wij opnieuw den Hollandschen bodem betraden, dien wij voor de handhaving van zijn eer en onafhankelijkheid, toen bijna een jaar geleden, met geheel andere gewaarwordingen, en onder het te gemoet gaan eener donkere toekomst hadden verlaten; wat wij gevoelden bij de gedachte, dat ons nu weldra alles zou worden teruggegeven, wat wij toen met een gebroken hart hadden vaarwel gezegd, zonder de hoop te mogen koesteren van het immer te zullen wederzien.

En wat zullen wij zeggen van de wijze, op welke wij door onze landgenooten bij onze wederkomst overal zijn ontvangen; hoe allen hebben gewedijverd, om ons met de blijken hunner genegenheid en vriendschap te overladen; hoe wij aan allen dezelfde dankbaarheid verschuldigd zijn? Gewis, zoo er in hetgeen wij naar de inspraak van ons hart voor het vaderland deden eenige verdienste gelegen is, de belooning die wij ontvingen heeft haar ver overtroffen.

Te Dordrecht werden wij even als te Rotterdam door de stedelijke overheden en de schutterij ontvangen, door eene ontzettende menigte ingehaald, terwijl de straten in beide steden met vlaggen versierd waren. Nadat te Dordrecht de heer burgemeester, en te Rotterdam de predikant Oort eene doeltreffende aanspraak gedaan hadden, werden wij bij de aanzienlijkste ingezetenen gehuisvest, die zich om strijd beijverden om ons genoegens van allerlei aard te verschaffen. Des avonds werd zoowel in den Doelen te Rotterdam als in het Hof van Holland te Dordrecht ter onzer eer een vauxhall gegeven, die door een talrijk en uitgelezen gezelschap bezocht, bijna den geheelen nacht, vooral te Dordrecht, in hartelijke vroolijk-

heid voortduurde, en evenzeer van de onbekrompenheid der ingezetenen als van hunnen goeden smaak getuigde.

Ook het stille Delft scheen bij onze aankomst in een woelig en vroolijk tooneel herschapen. Op dezelfde plechtige wijs als in de vorige steden werden wij ook hier ontvangen; en hoezeer ons verblijf slechts van korten duur was, zoo werden ons nochtans, in een hiertoe afzonderlijk en smaakvol versierd lokaal, ververschingen van allerlei aard in ruimen overvloed aangeboden, terwijl de hartelijkheid der inwoners aan dit onthaal eene dubbele waarde gaf. Te Voorburg waren de meeste huizen met groen omhangen, en de Leidsche Dam, waar wij den nacht doorbrachten, was dien avond op eene schitterende wijze verlicht.

Wij verlieten dit dorp in den morgen van den 23sten Sept., den dag welke voor onze wederkomst in de academiestad bepaald was. De geheele weg die ons derwaarts geleidde was door de bewoners op de smaakvolste wijze versierd, en getuigde van hunne deelneming in onze vreugd. Te Voorschoten, waar wij ons eenige oogenblikken ophielden, werden wij door de ingezetenen met levendige blijdschap ontvangen, en door een gul onthaal op de aangenaamste wijze verrast. Intusschen werd de menigte die ons vergezelde ieder oogenblik grooter, en in de nabijheid der stad bijna ontelbaar. Hier kwamen ons de militaire en stedelijke overheden, vergezeld van eene schoone muziek, in plechtigen optocht te gemoet, en gingen de gelederen onzer compagnie door, terwijl de burgemeester der stad ons op eene doelmatige en hartelijke wijze verwelkomde. De straten van Leiden, waardoor ons corps zich begeven moest, waren in waranden herschapen, de woningen met kransen omhangen, van alle zijden wapperde de vaderlandsche vlag ons tegen, en op meer dan ééne plaats was onze weg met bloemen be-

strooid. Het getal der inwoners werd bijna verdubbeld door de talrijke schaar van vreemdelingen, die van rondom waren toegesnelld om getuigen onzer vreugde te zijn, en telkens ontboezemde zich de dankbare blijdschap die ieders hart vervulde in eenen luiden vreugdekreet.

Op het plein der Ruïne werden wij door den generaal majoor Snouckaart van Schauburg en daarna door den curator Collot d'Escury plechtig begroet.

In de St. Pieterskerk, werwaarts wij ons vervolgens begaven, had zich eene aanzienlijke en achtbare menigte, uit alle oorden des lands, vereenigd. Bij het intreden van het kerkgebouw en gedurende de plechtigheid werden wij getroffen door het aanheffen der toepasselijke gezangen, die de dichter Tollens op onze terugkomst vervaardigd had, en aan welke de heer Le Lièvre eene schoone muziek had toegevoegd. De hoogleeraar Van Hengel, aan wien het als rector magnificus was opgedragen ons uit naam van den acad. senaat te verwelkomen, vervulde deze taak op eene hem waardige wijze, en diep was de indruk, dien de kracht zijner rede op het gemoed zijner toehoorders teweegbracht. Hier mocht het ons gebeuren uit de hand der schoonheid een geschenk te ontvangen, zooals men het van haar alleen mocht verwachten, en dat voor de grootste opoffering eene genoegzame belooning zou geweest zijn. Een zilveren gedenkpenning, tot welks bezorging Leiden's jonkvrouwen zich hadden vereenigd, werd ons uit haren naam plechtig overhandigd. Op de eene zijde is een Minervabeeld, en daar boven zijn onze namen gegraveerd, terwijl op de andere het vleiendst getuigenis, met een lauwerkrans omgeven, staat uitgedrukt. Ook bij deze gelegenheid werd aan de nagedachtenis van Beeckman eene rechtmatige hulde toegebracht. De woorden die de redenaar aan zijn schim

wijdde lokten de tranen des gevoels uit ieders oog, en de broederlijke hand ontving het eermetaal, hetwelk gewis niemand meerder dan Beekman zou verdiend hebben. In den namiddag werden wij door de regeering der stad op onderscheidene ververschingen onthaald, terwijl zij ons tevens tot den schouwburg, waarin eene toepasselijke vertooning gegeven werd, den vrijen toegang aanbood. Intusschen werden alom toebereidselen gemaakt tot het ontsteken eener schitterende illuminatie, waaraan de geringe zoowel als de aanzienlijke deel nam, en de stad was dien avond op eene wijze verlicht, van welke men, even als van de algemeene vreugd die tot laat in den nacht voortduurde, bezwaarlijk bij vroegere plechtige gelegenheden een voorbeeld zou kunnen vinden.

Op den 3^{den} Oct., den heuglijken gedènkdag van Leiden's ontzet, hield de hoogleeraar Kist eene plechtige academische dankrede, welke hij kort daarna door den druk algemeen maakte, en die op iedere bladzijde de welsprekendheid ademt van het hart. Dienzelfden avond werd ons in de stadsgehoorzaal een prachtige maaltijd gegeven, waartoe zich de verzorgers, hoogleeraren en kweekelingen der Leidsche academie vereenigd hadden, en die ten bewijze verstrekte van den schoonen band, welke al de leden dezer hoogeschool onderling vereenigt. De gulle vreugde en eenstemmigheid die bij het feest, waarop onderscheidene aanzienlijke gasten vereenigd waren, heerschten en al de aanwezigen bezielde, maakten het, zoowel als de bijzondere gelegenheid, tot een der schoonste die immer binnen Leiden werden gevierd.

Zoo keerden wij terug uit eene betrekking, waarvan het aandenken, hoewel met eenige smartelijke herinneringen gepaard, nochtans dierbaar en onvergetelijk voor ons hart zal blijven.

COMPAGNIE VRIJWILLIGE JAGERS

DER
LEIDSCHÉ HOOGESCHOOL

1 Augustus 1831.

OFFICIEREN.

L. J. F. W. Baron van Boecop,	Kapitein.
D. J. den Beer Poortugael,	1 ^{ste} Luitenant.
F. W. C. D. Dekker,	idem.
H. J. Demoulin,	idem.
P. J. van Zutphen,	idem.
C. W. van Lede,	Officier van Gezondheid 2 ^{de} Klasse.

ONDER-OFFICIEREN VAN HET LEGER.

P. N. van Gemert,	Sergeant-Majoor.
J. D. Matthieu,	Sergeant.
G. van Heusden,	idem.
B. J. Banzer,	idem.
V. Greven,	idem.
J. L. H. Wiegand,	idem.
A. L. Graveur,	Fourier.

XLV.

4

HOORNBLAZERS.

J. P. Weckesserr,	Kapelmeester.
G. H. Leonhard,	Hoornblazer.
F. H. Hurter,	idem.
A. L. Bouillat,	idem.
B. van der Heyden,	idem.
P. Huibertse,	idem.
P. Sirkcee,	idem.

STUDENTEN.

ONDER-OFFICIEREN.

L. W. A. von Geusau,	J. A. Singendonck, Ser-
Sergeant.	geant titulaire.
J. S. Lotsy, idem.	C. J. Soek, idem idem.
B. J. Yssel de Schepper,	C. J. Collot d'Escury, idem
idem.	idem.

KORPORAALS.

J. Dyckmeester.	J. W. Sluiter.
W. A. Enschedé.	A. Veder.
E. J. van der Goes.	C. van der Vlies.
A. F. A. van Hogendorp.	D. J. de Vos Brouwer.
A. J. B. Immink.	H. M. van Eck, Korporaäl
W. L. van Kaathoven.	titulaire.
G. van de Linde.	T. de Klerk, idem idem.
C. A. Poortman.	J. E. van Panhuys, id. id.
N. Royer.	J. H. van der Sande,
H. Schlegel.	idem idem.

JAGERS.

N. H. A. van Adrichem.	K. Boon.
J. A. d'Ailly.	J. J. Boonacker.
F. G. W. Akersloot.	J. C. G. Boot.
G. A. N. Allebé.	K. B. van den Bosch.
J. W. L. d'Exalto d'Almaras.	A. ten Bosch.
R. M. C. van Alphen.	F. C. W. Bosse.
P. N. J. Lette Anemaet.	K. J. C. Stakman Bosse.
H. A. Bake.	J. J. E. van den Brandeler.
R. W. Bake.	W. M. de Brauw.
H. Bakker.	O. W. Stavenisse de Brauw.
L. J. W. Beeckman.	A. Brummelkamp.
F. W. A. Beelaerts van Blokland.	E. A. Brunner.
E. M. Beima.	S. A. Buddingh.
D. van den Berg.	A. W. Buekers.
A. C. Berns.	M. G. de Burlett.
J. J. Beusekom.	D. W. Canneman.
P. Binkhorst.	E. H. Cats.
J. D. Bloemen.	C. H. Chabot.
B. W. Blijdesteyn.	W. C. L. Clarisse.
J. E. Boddaert.	C. van der Lek de Clercq.
M. J. Schuurbeque Boeye.	W. C. de Crane.
J. Sickens Boelens.	A. A. Deenik.
D. J. F. Bogaers.	C. van Deinse.
F. J. van Eol'es	J. S. Delbaere.
B. H. Bommezyn.	C. van Demmeltraadt.
J. N. Boon.	J. Detmar.
D. C. van Leeuwen Boomkamp.	M. van Doorninck.

F. Dozy.	A. van Heeckeren van
O. A. van Druten.	de Wierse.
H. M. Emants.	J. P. Heye.
D. W. van Engelen.	A. J. van der Heim.
F. Z. Ermerins.	J. F. van Hengel.
G. E. J. Everts.	A. G. J. E. Hesselink.
B. H. Everts.	A. W. Hoetink.
G. Everts.	J. F. Hoffmann.
C. Zoutmaet Farret.	W. Hoffmann.
J. A. de Fremery.	M. C. van Houten.
F. H. Fynje.	W. P. Hubert.
J. M. van Gent.	F. G. Huët.
A. De St. George.	W. A. A. Huygens.
J. Gerdenier.	H. C. Huyser.
P. G. C. von Geusau.	H. W. C. Ilcken.
B. Gewin.	W. A. Immink.
P. de Goeye.	P. Jas.
A. van der Goes.	C. L. B. Jonquière.
W. van der Goes.	H. W. J. Junius.
R. L. D. F. Goethart.	G. K. van de Kastele.
H. J. Goetzee.	J. M. Huysen van Kat-
A. Graafland.	tendyke.
F. M. J. van Grasstek.	J. M. Kemper.
L. F. van Grasstek.	F. W. A. van Knobels-
P. W. A. Grevelink.	dorff.
H. Z. A. Gutteling.	R. C. L. Krämer.
N. de Gyselaar.	J. F. C. Kronenberg.
J. Haga.	S. F. Landry.
W. van den Ham.	H. F. Lantsheer.
J. A. van Hamel.	P. J. C. Ledeboer.
A. C. Hanegraaff.	P. J. Ledeboer.
J. P. Hasebroek.	C. Leemans.
H. Hasebroek.	P. T. M. van Leeuwen.

H. M. van Loon.	C. H. van Rhemen.
H. J. Lycklama à Nye- holt.	L. J. van Rhyn.
G. W. F. Lycklama à Nyholt.	C. J. van Riemsdijk.
F. de Man.	R. Roeloffs.
J. E. van der Mandele.	J. Roering.
J. F. Margadant.	T. M. Roest van Limburg.
D. L. van Marle.	G. J. van Romondt.
L. J. de Marree.	J. H. van Rossum.
J. Masman.	A. A. Roukens.
C. Gallis Merens.	A. M. de Rouville.
R. A. Mess.	H. J. Ruttgers.
H. Middelhoven.	C. M. ten Sande.
F. C. M. Mispelblom Beyer.	G. A. Yssel de Schepper.
J. J. le Fèvre de Mon- tigni.	P. A. Schill.
L. F. Mounier.	H. P. Scholten.
L. P. Mouton.	L. H. Schumer.
J. Nieuwenhuis.	J. F. Schuuren.
P. J. van Nievervaart.	A. van Simmeren.
H. Obreen.	J. J. Sluiter.
E. van Olden.	W. C. H. Staring.
C. G. R. Ontyd.	F. van Staveren.
H. L. Oort.	C. E. Stollé.
P. Paulus.	M. J. Struick.
J. B. de Pinto.	C. Swalue.
W. G. Pluygers.	J. H. Wynhout Telders.
P. H. Pottum.	N. J. Tenkink.
G. A. Ramaer.	H. Tollens.
J. F. Reckman.	A. J. Duymaer van Twist.
F. A. van Rhemen.	D. Uitenbogaert.
	G. Umbgrove.
	W. R. Veder.
	L. J. van der Veen.
	J. E. Nuhout van der Veen.

S. van Velzen.	W. Weymar.
A. Verwey.	W. A. Wilbrenninck.
J. de Vlaam.	P. W. B. de Wilde.
W. J. van Vloten.	H. W. Willer.
C. O. Voget.	C. J. Wolterbeek.
C. van Vollenhoven.	B. W. Wittewaall.
E. F. de Vos van Steen- wijk.	J. Wittewaall.
J. G. Waardenburg.	H. Wittewaall Stoetwegen.
W. C. Wansleven.	C. S. Wynmalen.
E. B. de Weerdt.	G. P. Wynmalen.
E. de Wendt.	H. Cuypers van Wynox- bergen.
J. C. Weyers.	C. H. G. Zillesen.

Uit den dienst op hun verzoek ontslagen.

W. L. de Bruin.	G. van Gerrevink.
P. H. Onderdewijngaard	G. L. Hamilton.
Canzius.	J. F. Lantendorffer.
A. N. E. Changuion.	H. van Nes.
R. Easton.	W. Prins.
W. Collot d'Escury.	S. Robbe.
J. P. Farret.	J. F. C. Verwaayen ¹⁾ .
C. Fleck.	

¹⁾ Deze waren allen buitenlanders, of werden door hunne zwakke gezondheid hiertoe gedrongen.

Overgegaan bij andere Corpsen.

C. L. Beyma thoe Kingma.	C. van Heusden.
J. O. B. Boreel.	R. A. van Hövel.
J. van den Bosch.	W. E. M. Rendorp.
J. M. Noltenius van Elsbroek.	

2000/1

